

**Programmaterial för gymnasie-
särskola och särvox**

Gysär 1995:3

KURSPLANER

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100150 6238

Gymnasiesärskolans Fordonsprogram

**Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer**

**TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ**

Skolverket

Läroplan
1125

Gysär 1995:3
Lab

Pedagogiska biblioteket

Läroplan 1125

Ex. 1

Gysär 1995: 3

Gymnasiesärskolans Fordonsprogram

Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer

CE Fritzes AB

Beställningar:

Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm

Fax 08-20 50 21, Telefon 08-690 90 90

Butik: Regeringsgatan 12, Stockholm

Gymnasiesärskolans Fordonsprogram

Upplaga 1:1

ISSN 1400-6081

ISBN 91-38-30465-1

© Skolverket och CE Fritzes AB

Omslag: Örjan Nordling, Ligature

Tryck: Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1995

Innehåll

Inledning	5
Programpresentation	7
Programmål	9
Kursöversikt med sidhänvisningar	11
Timplan enligt riksdagsbeslut	13
Yrkesämnena	
– Kursplaner och betygskriterier	15
Kärnämnen	
– Kursplaner med kommentarer och betygskriterier	31

Inledning

Föreliggande programmaterial innehåller

- programmål
- programpresentation
- översikt av programmets ämnen och kurser
- kursplaner i yrkesämnena och kärnämnen
- betygskriterier
- kommentarer till kärnämnen

Kursplanerna presenteras i bokstavsordning efter ämne. Om det finns flera kurser inom ett ämne presenteras kurserna i bokstavsordning efter kursbenämning.

Läroplan och programmål

Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, anger målen för utbildningen som helhet, programmålen anger de speciella mål som gäller för respektive program. Läroplan och programmål är en väsentlig utgångspunkt för arbetet med kursplaner och är den bakgrund mot vilken kursplanernas mål skall läsas. I läroplanen tydliggörs exempelvis vilka kunskaper alla elever skall utveckla i utbildningen.

Kursplaner för kärnämnen

Kursplaner för kärnämnen fastställdes av regeringen den 23 juni 1994 och finns publicerade i SKOLFS 1994: 21 (ändring SKOLFS 1995: 19). Kursplanerna anger dels kursernas syfte och mål, dels vilka kunskaper eleverna skall ha när de slutfört utbildningen i respektive kurs.

Kursplaner för övriga ämnen

Kursplaner för yrkesämnena är fastställda av Skolverket och finns publicerade i SKOLFS 1995: 3. I vissa fall anges förkunskapskrav i kursplanen. Dessa krav innebär att eleven bör ha läst kursen eller på annat sätt erhållit motsvarande kunskaper.

Individuellt val

Som individuellt val skall eleven erbjudas varje kurs som förekommer på ett nationellt program inom kommunen. Även hemspråk och svenska som andraspråk kan förekomma som individuellt val.

Kurser i ämnen som finns inom nationella program omfattar minst 50

timmar per kurs. Detsamma gäller lokala kurser. Det är styrelsen för utbildningen som beslutar om antalet timmar per kurs.

Lokalt tillägg

Lokalt tillägg beslutas av styrelsen för utbildningen och skall bestå av en eller flera kurser. Lokalt tillägg kan även innebära att undervisningstiden för ett eller flera ämnen utökas utöver den undervisningstid som framgår av timplanen. Se vidare förordningen för gymnasiesärskolan 5 kap, 4 §.

Arbetsplatsförlagd utbildning, APU

I de yrkesförberedande programmen skall minst 15 procent av hela undervisningstiden arbetsplatsförläggas. Endast yrkesämnen kan arbetsplatsförläggas. Den enskilda skolan avgör inom vilka ämnen undervisningen kan ske på en arbetsplats. Se vidare i förordningen för gymnasiesärskolan 5 kap, 9 §, Arbetsplatsförlagd utbildning.

Betyg

Föreskrifter för betygssättningen i ämnen inom programmet finns i gymnasiesärförordningen. Betyg skall sättas efter varje avslutad kurs.

I förordningen anges i 7 kap, 2 §:

”Som betyg skall användas någon av följande beteckningar

Godkänd (G)

Väl godkänd (VG)

För elev som inte uppnått betyget Godkänd utfärdas ett intyg om att eleven deltagit i kursen.”

I förordningen föreskrivs att läraren som stöd vid betygssättningen skall använda betygskriterier som har fastställts för kursen. I fråga om lokala kurser skall kommunen eller landstinget fastställa betygskriterier.

Betygskriterier finns publicerade i SKOLFS 1995: 12.

Programpresentation

Gymnasiesärskolans Fordonsprogram förbereder för arbete med fordons-service, hjul- och däckservice, enklare reparationer och rekonditionering av fordon eller närliggande områden.

Dagsläge och utvecklingstrender inom området

Elektronik och datorteknik är områden som genomgått och genomgår snabb utveckling. Mycket på dagens moderna fordon och mätutrustningar är beroende av datorelektronik. De som skall arbeta med fordonsteknik behöver därför ökade kunskaper i t.ex. matematik och språk.

Utvecklingen går mot en ökad specialisering och kundorientering, vilket kräver större förmåga att ta egenansvar för arbetsuppgifter och mer kvalitetstänkande. Företagsekonomiskt tänkande blir nödvändigare än tidigare. Utvecklingen mot vidgade arbetsuppgifter och arbete i arbetslag kommer med stor sannolikhet att fortsätta. Detta kommer att kräva förmåga att arbeta i lag, ta ansvar för kvalitet och ekonomi, samt förstå kundernas krav och känna delaktighet i frågor som berör beställningar, arbetsplanering och arbetsmiljö.

Möjliga vägar genom programmet

Inom gymnasiesärskolans Fordonsprogram finns ett 20-tal kurser. Kurserna har anpassats till gymnasiesärskolans elever utifrån gymnasieskolans Fordonsprogram. Några av kurserna är dock skrivna enbart för gymnasiesärskolans elever.

I strukturen presenteras kurserna som valbara inom programmet. Samtliga kurser i gymnasiesärskolans yrkesämnen är alltså valbara.

Bland dessa kurser finns möjlighet att välja utbildningsvägar som antingen leder till specialisering inom ett visst yrkesområde eller till en mera generell och bred kompetens. Hur de valbara kurserna kombineras bestäms lokalt i samverkan mellan representanter för skolan och yrkeslivet samt i samråd med elev och föräldrar.

En integration mellan de olika yrkeskurserna är nödvändiga för att skapa en helhetsbild av utbildningen för eleverna. Integration mellan yrkesämnen och kärnämnen är också viktig och förstärker utbildningen.

En introduktion är viktig för det fortsatta skolarbetet. Introduktionen bör också omfatta diskussioner om arbetsformer, samverkan och elevinflytande så att eleverna tidigt får känna delaktighet och ta ansvar för den egna utbildningen.

I elevens individuella studieplan bör, utifrån programmål och kursplanernas mål, en plan för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ingå.

Programmål

Syfte

SKOLFS 1995: 2

Utbildningen inom gymnasiesärskolans Fordonsprogram skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom områdena fordonsteknik samt delar av transport och karosseri. Genom specialisering skall eleverna efter individuell förmåga få kompetens för att så självständigt som möjligt arbeta inom något av dessa yrkesområden eller annat närliggande yrkesområde.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning utifrån individuell förmåga

kan välja och använda rätta arbetsmetoder, verktyg, maskiner, hjälpmedel och skyddsutrustningar för ingående arbetsmoment inom valt yrkesområde,

har utvecklat social kompetens, kvalitetsmedvetande, ansvarskänsla och kunskap om gott yrkesmannaskap, så att de förstår betydelsen av att kunna utföra arbetsuppgifter självständigt eller tillsammans med andra.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

har viss kunskap om grundläggande naturvetenskapliga teorier och modeller samt viktiga tekniska uppfinningar som är av betydelse för fordonsområdet,

har viss förmåga att hämta och använda uppgifter från arbetsinstruktioner, verkstadshandböcker och manualer,

kan hantera maskiner och övrig utrustning och tillämpa sådana arbetsmetoder att god arbets kvalitet uppnås,

har viss kunskap om fordonens historia och utveckling samt om trafiksäkerhet och miljö,

har viss förmåga att diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, trafiksäkerhet och miljö,

kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete med datorstyrd utrustning inom vald yrkesinriktning,

har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,

har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial ar-

betsmiljö och arbetsorganisationens betydelse för denna samt viss förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser beaktas som gäller för respektive yrkesområde.

Kursöversikt

GYMNASIESÄRSKOLANS FORDONSPROGRAM

SKOLFS 1995:3

A Kärnämnen

<i>Ämne</i>	<i>Kurskod</i>	<i>sid</i>
ENGELSKA	EN150	32
ESTETISK VERKSAMHET	ESV150	34
IDROTT OCH HÄLSA	IDH150	36
MATEMATIK	MA150	38
NATURKUNSKAP	NK150	41
RELIGIONSKUNSKAP	RE150	44
SAMHÄLLSKUNSKAP	SH150	47
SVENSKA	SV150	50

B Yrkesämnen inom programmet

Valbara kurser

<i>Ämne</i>	<i>Kurskod</i>	<i>Kurs</i>	<i>sid</i>
ARBETSMILJÖKUNSKAP	ARB 150	Arbetsmiljö – yrkesliv	15
DATAKUNSKAP	DA150	Datakunskap – grundkurs	15
ELKUNSKAP	ELKU 150	Elsäkerhet	16
FORDONSYRKESTEKNIK	FYRK151	Fordonsel	17
	FYRK152	Fordonsteknik – grundkurs	18
	FYRK156	Fordonsservice och underhåll	19
	FYRK154	Hjul och däck	19
	FYRK153	Personbil – grundkurs	20
	FYRK155	Rekonditionering	21
FÖRBRÄNNINGSMOTORTEKNIK	FÖMT150	Ottomotorn	22
FÖRETAGSEKONOMI	FE150	Ekonomi – grundkurs	23
KAROSSERI OCH SKROV	KASK150	Chassikomponenter – personbil	23
	KASK151	Karosseri och inredning	24
STYR- OCH REGLERSYSTEM	STRSY150	Hydrauliska bromsar	25
SVETSTEKNIK	SVSTE160	Bilskadereparationer	25
	SVSTE150	Brandskydd – heta arbeten	27
	SVSTE153	Lödning och skärning	28
TRANSPORTTEKNIK	TRTTE150	Truck	28

Timplan

Undervisningstid i timmar om 60 minuter för de fyraåriga nationella och specialutformade programmen i gymnasiesärskolan

SFS 1994: 741

Ämnen:

Svenska	200
Engelska	110
Matematik	150
Samhällskunskap	
Religionskunskap	170
Naturkunskap	
Idrott och hälsa	280
Estetisk verksamhet	70
Yrkesämnen	2 200
Individuella val	290
Lokalt tillägg	130
Totalt	3 600

Yrkesämnen

KURSPLANER OCH BETYGSKRITERIER

SKOLFS 1995: 3
SKOLFS 1995: 12

Ämne: Arbetsmiljökunskap
Kurs: Arbetsmiljö – yrkesliv

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om arbetsmiljö, säkerhet och ergonomi. Kursen skall även ge orientering om yrkesområden inom respektive program och de lagar och avtal som berör dessa.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för arbetsmiljöfaktorer och dess inverkan på människan och miljön

kunna beskriva miljö, skydds- och säkerhetsbestämmelser inom yrkesområdet samt arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt

kunna ge första hjälpen vid olycksfall

kunna beskriva skolans och arbetsplatsens skydds- och säkerhetsorganisation

kunna välja och använda rätt skydds- och säkerhetsutrustning inom det egna yrkesområdet

förstå vilka organisationer, lagar, centrala avtal och överenskommelser som gäller för det egna yrkesområdet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven beskriver med viss insikt arbetsmiljöfaktorer och kan ange några samband mellan hälsa, arbetsmiljö och ekonomi. Eleven kan med handledning ge första hjälpen samt förstår att använda skydds- och säkerhetsutrustning. Eleven har viss insikt i lagar och förordningar som gäller det egna arbetsområdet.

Ämne: Datakunskap
Kurs: Datakunskap – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om persondatorns uppbyggnad och funktion samt färdigheter i att använda standardprogram.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till personatorns huvuddelar och funktion

kunna använda standardprogram för inläring, ordbehandling och register

förstå och använda t. ex. fil- och biblioteksfunktioner

förstå vikten av datasäkerhet och gällande lagstiftning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven använder med handledning och med stöd av manualer standardprogram i enkla och vanliga situationer. Eleven har insikt i de vanligaste dattortillämpningarna inom vald studieinriktning.

Eleven använder på godtagbar nivå vanliga rutiner som fil- och bibliotekshantering. Eleven har viss insikt i datasäkerhet och datalagstiftning.

Ämne: Elkunskap
Kurs: Elsäkerhet

Mål

Kursen skall ge kunskaper som krävs för att handha och vårda elektrisk utrustning samt utföra vissa enkla elarbeten som inte kräver elinstallatörsbehörighet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra vissa enkla elarbeten som inte kräver elinstallatörsbehörighet

förstå vilka konsekvenser ett felaktigt handlande vid elarbeten kan leda till

kunna redogöra för de åtgärder som skall vidtagas vid elolycksfall

ha viss kunskap om de lagar och författningar som reglerar arbeten på elektriska anläggningar och material

bedöma när elektriska underhåll på enklare maskiner skall utföras

ha viss kunskap om de behörighetsnivåer som gäller och om innebörden av begreppet erforderlig kännedom.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med handledning vissa enkla elarbeten och uppnår godtagbar kvalitet på de utförda uppgifterna. Eleven har viss insikt i och förståelse för risker i samband med ingrepp i elanläggningar.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Fordonsel

Mål

Kursen skall ge kunskaper om hur motorfordons elektriska system är uppbyggda samt hur de olika systemens huvudkomponenter fungerar.

Kursen skall också ge färdighet i att tolka enklare elektriska scheman, samt funktionsprova elektriska komponenter. Kursen skall dessutom ge förmåga att utföra enklare felsökning och nyinstallation på elektriska system på motorfordon.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna batteriets uppbyggnad och funktion

kunna redogöra för elmotorprincipen

kunna utföra enklare felsökning i start- och laddningssystem

kunna förklara funktionen hos enklare elektriska komponenter

kunna byta ledningar, anslutningar och lednings- och kopplingsdon i elektriska system

kunna konstruera, dimensionera och montera enklare elektriska kretsar

kunna tolka och tillämpa de märkningar, symboler och ledningskoder som förekommer i enklare elektriska kopplingsscheman för fordon

kunna förklara de grundläggande principerna för fordons elektriska system samt enheterna volt, watt och ampere

kunna tolka enklare elscheman för belysnings- och startsystemet samt förklara komponenternas elektriska funktion

kunna förklara elektriska kretsens uppbyggnad och funktion

vara väl insatt i vilka konsekvenser felaktigt ingrepp i elsystemet kan få.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om fordons elektriska system och kan med handledning på grundläggande nivå och med stöd av litteratur beskriva service och säkerhetsföreskrifter samt tillämpar dessa.

Eleven utför med handledning enklare felsökning och monteringsarbeten i elektriska kretsar och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna.

Eleven kan läsa och förstå enklare elektriska kopplingsscheman.

Eleven har god insikt om de risker som finns och är väl insatt i vilka konsekvenser ett felaktigt ingrepp i elsystemet kan få.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Fordonsteknik – grundkurs

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om fordonskomponenters uppbyggnad, funktion och användningsområde. Kursen skall även ge grundläggande kunskaper om bearbetning och hopfogning av material samt kunskaper i fordonsanpassad teknologi, arbetarskydd samt vård av verkstadsutrustning. Kursen skall dessutom ge grundläggande färdigheter i demonterings- och monteringsarbete på varierande slag av fordon och maskiner.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra demonterings- och monteringsarbeten av olika detaljer och komponenter

kunna kontrollera batteri och utföra åtgärder för starthjälp

känna till gällande regler för uppställning och garagering, lyft och uppallning av fordon

kunna tillämpa gällande regler för brand-, miljö- och arbetarskydd inom området

kunna bearbeta och förstå egenskaper hos material som förekommer i fordonskonstruktioner

kunna använda och vårda litteratur, verkstads- och skyddsutrustning

kunna identifiera och hantera de vanligast förekommande monterings- och demonteringsbara förbanden

kunna identifiera och förstå grundläggande funktioner hos fordonskomponenter

kunna mäta längder, volymer, tryck och elektrisk spänning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven beskriver med handledning och med stöd av litteratur komponenter och deras funktion i olika fordon. Eleven använder och vårdar med visst stöd verkstadsutrustning och ger exempel på material och vätskor som påverkar miljön på ett skadligt sätt.

Eleven utför med viss handledning och med stöd av manualer monterings- och demonteringsarbeten på fordon och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna. Eleven redogör med visst stöd för enklare felsökning på fordon.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Fordonsservice och underhåll

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i service och underhåll. Kursen skall även skapa förståelse för vilken inverkan service och underhåll har på fordonets säkerhet, prestanda och totalekonomi. Kursen skall dessutom ge förståelse för vikten av goda kundkontakter.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för innebörden av planerad service och underhåll

kunna förstå vikten av sin egen yrkesmässighet i förhållande till kunden

kunna utföra skötsel och underhåll enligt tillverkarens anvisningar

kunna redogöra för ett företags rutiner

kunna tillämpa gällande regler för säkerhetskontroll

kunna utföra hjulbyte samt kontroll av däckslitage

kunna identifiera, välja och använda driv-, rengörings-, rostskydds-, smörj- och frostskyddsmedel samt färg och lackskyddande preparat

kunna utföra okulär besiktning av kablar, elanslutningar, bränsle- och vacuumslangar.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven redogör med handledning och med stöd av litteratur för olika säkerhetsföreskrifter och kan till viss del tillämpa dessa.

Eleven har viss insikt i hur olika detaljer och system i fordon påverkar hälsa, miljö, trafiksäkerhet och totalekonomi.

Eleven utför under handledning och med stöd av verkstadshandböcker litteratur och manualer service, justeringar och enklare felsökning och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Hjul och däck

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i service och underhåll på hjul och däck på såväl lätta som tunga fordon. Kursen skall även skapa förståelse av vilken inverkan service och underhåll på hjul och däck har på fordonets

säkerhet och totalekonomi. Den skall dessutom ge kunskaper i arbetarskydd samt vård av verkstadsutrustning.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika typer av fälgar samt däck och dess uppbyggnad

kunna utföra lyft och uppallning av såväl lätta som tunga fordon

kunna utföra demontering och montering av hjul och däck

kunna utföra hjulbalansering

kunna tolka dimensionsangivelser, hastighetsbeteckningar och tillverkningskoder för däck

kunna utföra reparationsarbete på däck och slang

kunna utföra dubbning av däck

känna till orsaken till olika typer av förslitningsskador på däck

kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt och med miljöhänsyn, samt använda personlig skyddsutrustning

kunna hantera, och underhålla verktyg och utrustning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning vanligt förekommande arbetsuppgifter i samband med service på hjul och däck och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna.

Eleven kan hantera verktyg, utrustning och andra hjälpmedel med godtagbar säkerhet. Eleven är orienterad om vilken inverkan service och underhåll har på hjul och däck vad gäller fordonets säkerhet och totalekonomi.

Eleven inser betydelsen av att kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt och från miljö- och skyddssynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Personbil – grundkurs

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om personbilars konstruktion och funktion

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna byta stötdämpare på fram- och bakvagn

kunna redogöra för den mekaniska styrväxelns principiella funktion samt hur lagringar och smörjning fungerar

kunna redogöra för bromssystemets uppbyggnad samt benämna och peka ut huvudkomponenterna

kunna byta bromsklossar samt kontrollera och justera parkeringsbromssystemet

kunna åtgärda enklare fel på kopplingsmanöversystemet

kunna redogöra för den principiella konstruktionen och funktionen hos de olika typer av drivlinor som förekommer på personbilar

kunna kontrollera oljetryck i motorns smörjsystem och redogöra för smörj-oljans uppgifter

kunna redogöra för tändsystemets komponenter och funktionsprincip.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven redogör med handledning och stöd av litteratur för personbilers konstruktion, deras olika system och komponenter.

Eleven utför med viss handledning enklare kontroller, justeringar och reparationer och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna. Eleven använder med handledning servicelitteratur som stöd i sitt arbete.

Ämne: Fordonsyrkesteknik
Kurs: Rekonditionering

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och hur olika fordonslackeringar är uppbyggda, från ren plåt till topplackering. Kursen skall även ge färdigheter i att tolka skador och oxider på såväl plastdetaljer som fordonens lackerade ytor. Kursen skall dessutom ge eleven förmåga att reparera mindre lackerings-skador och iordningsställa hårt oxiderade lackerade ytor på ett estetiskt tilltalande sätt samt rengöra utvändigt och invändigt. Kursen skall dessutom ge kunskaper om miljö, hälsa och ergonomi av betydelse för området.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra utvändig och invändig rengöring av fordon

känna till olika produkter för rekonditionering och deras användningsområden

ha kunskap om produkternas egenskaper

kunna redogöra för olika lackeringars uppbyggnad

kunna utföra mindre bättringsarbeten på lackerade ytor

kunna utföra olika typer av lackbehandling

kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt och med miljöhänsyn, samt använda personlig skyddsutrustning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför under överinseende av en handledare förelagda arbetsuppgifter i samband med bilreconditionering och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna. Eleven har viss förmåga att bedöma kvaliteten på utförda arbetsuppgifter.

Eleven kan med visst stöd arbeta med manuell och maskinell utrustning och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Förbränningsmotorteknik
Kurs: Ottomotorn

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om ottomotorns uppbyggnad och funktion, samt förståelse av motortekniska termer och begrepp.

Kursen skall också ge färdighet i att utföra reparations- monterings- och justeringsarbeten på olika motortyper. Kursen skall även ge kunskaper om miljö, hälsa och ergonomi.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för 2-taktsprincipen

kunna redogöra för 4-taktsprincipen

känna till olika motortyper och konstruktioner

kunna utföra ur- och imontering och renovering av cylinderhuvud

kunna utföra ur- och imontering av kolvar

kunna identifiera och förstå grundläggande funktioner hos motorkomponenter

kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt

kunna hantera driv- och smörjmedel på ett för miljö och hälsa säkert sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är orienterad om ottomotorns funktion och kan med handledning på

grundläggande nivå och med stöd av litteratur beskriva förekommande motorkonstruktioner.

Eleven utför med handledning och med stöd av litteratur demonterings- och monteringsarbeten och uppnår varierande kvalitet på de utförda arbetsuppgifterna. Eleven hanterar verktyg, utrustning och andra hjälpmedel med godtagbar säkerhet. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt samt använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar.

Ämne: Företagsekonomi
Kurs: Ekonomi – grundkurs

Mål

Kursen skall ge insikt om ekonomins betydelse för individen, företagen och samhället. Kursen skall även ge grundläggande kunskaper om ekonomi med inriktning mot det valda programmets verksamhetsområde.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till affärsidéns och verksamhetsidéns betydelse för verksamheten

känna till några företagsverksamheter och företagsformer

ha viss kunskap om inköps- och försäljningsrutiner

inse vikten av ekonomisk planering för privatpersoner och företag

kunna ge exempel på hur man utför prisberäkningar och prisjämförelser inom verksamhetsområdet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till något företags verksamhet och företagsform samt har en viss insikt i affärsidéns betydelse för verksamheten. Eleven är orienterad om inköps- och försäljningsrutiner inom ett företag och kan i stora drag beskriva dem. Eleven kan ange motiv för varför privatpersoner och företag bör planera sin ekonomi. Eleven utför enklare prisberäkningar på någon produkt inom valt verksamhetsområde.

Ämne: Karosseri och skrov
Kurs: Chassikomponenter – personbil

Mål

Kursen skall ge kunskaper om fram- och bakvagnskonstruktioner på personbilar, samt om styrningens uppbyggnad och funktion. Kursen skall också

ge färdighet i att felsöka och reparera fram- och bakvagnskonstruktioner samt styrinrättningar.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för hjulvinklarnas inverkan på däckslitage och köregenskaper

kunna kontrollera toe-in-hjulvinkeln

kunna undersöka och föreslå reparationer av framvagns- och bakhjulsupphängning samt styrinrättning

kunna undersöka och föreslå reparationer av lagringar och tätningar på hjulnav, styrspindlar och styrleder

kunna byta styrspindlar och styrleder

kunna redogöra för alternativa konstruktioner av framvagn och fjädrings-system

kunna redogöra för styrningens funktion.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven identifierar och förklarar med viss handledning betydelsen av felinställda chassikomponenter. Eleven utför med viss handledning justeringar, felsökning och reparationsarbeten på olika chassikomponenter och styrinrättningar.

Ämne: Karosseri och skrov
Kurs: Karosseri och inredning

Mål

Kursen skall ge kunskaper om fordonskarosseriers konstruktion och behov av rostskydd. Kursen skall också ge färdighet i att utföra reparations-, monterings- och justeringsarbeten på olika karosseridetaler och komponenter.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna kontrollera rostskydd samt utföra underhållsåtgärder på karosseriet

kunna redogöra för karosseriets uppbyggnad

kunna kontrollera, justera och byta olika karosseri- och inredningsdetaler och komponenter

kunna montera draganordningar

kunna redogöra för säkerhetsdetaljer i en fordonskaross och för karosseriets inredning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför på grundläggande nivå och med viss handledning rostskydds-kontroller samt förstår betydelsen av noggrannhet vid justeringar och byten av karosseri- och inredningsdetaljer.

Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Ämne: Styr- och reglersystem
Kurs: Hydrauliska bromsar

Mål

Kursen skall ge kunskaper om hydrauliska bromssystemets konstruktion och funktion samt trafiksäkerhetskrav. Kursen skall också ge färdighet i felsökning och reparation av hydrauliska bromssystem.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för huvudprincipen av bromskraftförstärkarens funktion

kunna redogöra för det konventionella bromssystemets arbetssätt

kunna reparera enklare fel på skiv- och trumbromssystemets hydrauliska komponenter

kunna kontrollera slitage och byta mekaniska komponenter i bromssystem

kunna justera parkeringsbroms

kunna lufta bromssystem enligt tillverkarens serviceanvisningar

kunna byta bromsvätska.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven redogör med viss handledning för bromssystemets hydrauliska konstruktion och funktion.

Eleven förstår betydelsen för trafiksäkerheten av noggrannhet i samband med felsökning, kontroll och reparation av hydrauliska bromssystem.

Ämne: Svetsteknik
Kurs: Bilskadereparationer

Mål

Kursen skall ge färdigheter i att på ett yrkesmässigt sätt hantera svets- och skärutrustning där brännbara gaser i kombination med oxygen används.

Kursen skall även ge praktisk och teoretisk kompetens för enklare arbete med gassvetsning, gasskärning och lödning. Kursen skall också ge grundläggande kunskaper i Mag- svetsning och El- punktsvetsning. Den skall ge kunskaper i ergonomi, miljö och säkerhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha viss kunskap om hur man behandlar mindre brännskador och undviker belastningsskador

känna till de vanligaste bränn- och luftgaserna

kunna redogöra för konstruktion, funktion, inställning och skötsel av svetsutrustningen

kunna koppla upp, byta och vårda gasflaskor samt lyfta dessa med lyftanordningar

kunna välja blandarrör

kunna välja skärmunstycke samt ställa in arbetstryck och skärlåga

kunna byta förslitningsdelar, tråd och gasflaska

kunna gassvetsa stålplåt i olika svetslägen i kälfog och stumfog

kunna utföra skärning i varierande geometrier

kunna förstå vikten av att demontera eller täcka över ömtåliga delar nära svetsområdet

kunna bearbeta svetsstället före och efter svetsarbetet samt tillämpa metoder för en god hållfasthet och ett gott rostskydd

kunna bedöma och analysera svetsresultatet

kunna välja gas- och trådtyp beroende på svetsmaterial

ha kunskap om gaser, färgmärkning, slangar och packningar

kunna använda svetsutrustning på ett ur säkerhets- och miljösynpunkt riktigt sätt

ha kunskap om brandrisker och skyddsåtgärder.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kan med viss handledning hantera utrustning och andra hjälpmedel med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan förekomma. Eleven utför svetsövningar och bearbetar svetsstället före och efter svetsarbetet och uppnår varierande kvalitet på det utförda arbetet. Eleven utför arbetet på ett från skydds- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Eleven kan med handledning redogöra för materials svetsbarhet samt vad strömkällor och skyddsgaserna har för uppgifter. Eleven förstår informationen på elektropaketet och kan utifrån den välja rätt elektrod.

Ämne: Svetsteknik
Kurs: Brandskydd – heta arbeten

Mål

Eleven skall i första hand få kunskap om vad som avses med heta arbeten, försäkringsvillkor, risker vid heta arbeten och hur man förebygger bränder i samband med heta arbeten. Varje elev skall därutöver få en praktisk demonstration och praktisk erfarenhet av släckning med handbrandsläckare.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna larma räddningstjänsten

känna till de brandföreskrifter som gäller i samband med svetsning

känna till riskerna med brandfarliga ämnen i samband med svetsning och hur brand uppstår

känna till det ansvar i brottsbalken som åligger svetsaren enligt försäkringsvillkor och lag

kunna handskas med gasolflaskor vid brand

kunna använda handsläckare

känna till förebyggande åtgärder vid svetsning

ha kunskap om olika materials antändningstemperatur.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har god insikt om brandrisker och hur man förebygger bränder i samband med heta arbeten t.ex. svetsning och slipning.

Eleven kan med stöd av handledare utföra släckning med handbrandsläckare.

Eleven har viss insikt om det ansvar som åligger svetsaren enligt försäkringsvillkor och lag.

Kommentar

Att ha certifikat för att utföra svetsarbeten är nödvändigt för vissa typer av arbeten. Bedömningen är emellertid att man inte kan ställa upp det som kriterium för godkänt.

Den elev, som avlägger prov och får certifikat gällande heta arbeten utfärdat av den lokala brandmyndigheten, bör få betyget Väl godkänd.

Ämne: Svetsteknik
Kurs: Lödning – skärning

Mål

Kursen skall ge färdigheter i att utföra skärnings- och lödningsarbeten i olika stål och metallegeringar. Kursen skall även ge kunskaper om skärning respektive lödning som alternativ till svetsning och klippande bearbetning. Den skall dessutom ge kunskaper om ergonomi, miljö och säkerhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna ge exempel på skärning respektive lödning som alternativa metoder till klippning och svetsning

kunna hård- och svetslöda i käl- och stumfogar

ha viss kunskap om fluss och tillsatsmaterial

kunna välja skärmunstycke samt ställa in arbetstryck och skärlåga

kunna utföra skärning i varierande geometrier

kunna arbeta på ett ur skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utför med viss handledning förelagda arbetsuppgifter och uppnår godtagbar kvalitet på de utförda uppgifterna. Eleven hanterar verktyg, utrustning och andra hjälpmedel med godtagbar säkerhet och är medveten om de säkerhetsrisker som kan finnas.

Eleven använder på ett tillfredsställande sätt personlig skyddsutrustning vid utförande av arbetsuppgifterna.

Ämne: Transportteknik
Kurs: Truck

Mål

Kursen skall ge kunskaper enligt föreskrifter för att köra, manövrera och hantera gods med olika slag av truckar.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna stapla, lasta, lossa och transportera gods

kunna utföra service, tillsyn och underhåll på truck och dess utrustning

kunna redogöra för truckars uppbyggnad, arbetssätt och användningsområden

kunna redogöra för truckars stabilitet och lyftförmåga

kunna redogöra för de risker för människor och miljö som är förenade med godshantering med truck samt åtgärder för att minimera dessa risker

kunna arbeta miljö-, skydds- och kvalitetsmedvetet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kör, lastar, lossar och transporterar gods under överinseende av en handledare. Eleven kan med viss insikt bedöma varors och gods ömtålighet och hantera dem i vanligt förekommande situationer.

Eleven uppfyller de krav som gäller för att föra truck på en arbetsplats.

Eleven arbetar med viss medvetenhet om miljö, säkerhet och kvalitet.

Kärnämnen

KURSPLANER MED KOMMENTARER OCH BETYGSKRITERIER

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Att förbereda för vuxenlivet

Gymnasiesärskolan skall förbereda för ett meningsfullt vuxenliv i arbete, boende och fritid. Kärnämnen erbjuder många möjligheter att arbeta med områden som förbereder för arbetsliv, aktiv fritid och självständigt boende. Undervisningen ger eleverna möjlighet att pröva sina kunskaper i olika situationer. Ett berikat vuxenliv – inte skolframgång – är målet.

Kunskap är redskap. Många gånger har eleverna kunskaper från skolan men inser inte att dessa kunskaper är användbara i vardagslivet.

I kärnämnen kan eleverna ställas inför uppgifter från vardagslivet som kan lösas med hjälp av kunskaper. Eleverna får ta ansvar för val av metod samt utförande. Oavsett resultatet kan tillfället utnyttjas till konstruktiv inläring.

Även om undervisningen organiseras på detta sätt kommer eleverna i sitt vuxenliv att möta situationer som är nya. Skolan bör därför ha försett eleverna med modeller för var och hur man kan söka hjälp och råd.

En förutsättning för att eleverna skall tillägna sig och tillämpa sina kunskaper är att de har tilltro till sin egen förmåga. Den övergripande uppgiften för skolan är därför att ge eleverna självförtroende så att de vågar använda sina redskap.

Stora möjligheter finns att anpassa kurserna så att elevernas erfarenheter tas till vara och varje elevs kunskapsutveckling gynnas.

ENGELSKA

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Den kunskap i det engelska språket som eleverna tidigare tillägnat sig skall fördjupas, vidareutvecklas och efterhand även specialiseras inom den gymnasiala utbildningen. Utbildningen syftar till att eleverna skall nå den nivå av funktionell och allsidig språkfärdighet samt fördjupade kunskaper om engelskspråkiga länder och deras kultur som krävs av medborgare i dagens och morgondagens internationella samhälle.

Ett grundläggande syfte med utbildningen i engelska är att den skall stärka alla elevers vilja och tilltro till sin förmåga att aktivt använda engelska. En strävan i undervisningen skall vara att vidmakthålla och utveckla elevernas lust att lära så att de fortsätter att fördjupa sina språkkunskaper även efter avslutade studier i engelska.

Karaktär och struktur

Språkfärdighet och kunskaper om kultur och samhälle i de länder där engelska talas utgör de centrala delarna av studierna. Olika språkliga aktiviteter – höra, tala, läsa och skriva – ger ämnet dess struktur.

I undervisningen skall eleverna få tillfälle att lära känna olika kulturer i den engelskspråkiga världen. Genom studier av skönlitteratur och möten med andra kulturformer skall eleverna få fördjupade kunskaper om hur det engelska språket varierar i olika sammanhang och i skilda länder.

Ett ämnesinnehåll i undervisningen som ligger nära elevernas personliga intresseområden eller anknyter till den studieinriktning de valt ökar elevernas vilja att använda engelska. Eleverna bör kontinuerligt få samtala och redovisa egna reaktioner, synpunkter och tankar samt ta del av och bemöta andras.

Ett led i fördjupningen och specialiseringen av kunskaperna är att eleverna efterhand skall kunna utnyttja engelskspråkig facklitteratur inom det område de inriktar sin utbildning mot.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna en sådan språkfärdighet att de förstår och själva gör sig förstådda på engelska i allmänt förekommande situationer i vardagsliv och arbetsliv. Kursen skall stimulera eleverna att använda engelska. Förmågan att vidmakthålla kommunikationen, trots eventuella formella brister skall tillmätas stor betydelse. Kursen skall fördjupa elevernas kunskaper om engelskspråkiga länder. Kursen skall ge eleverna tilltro till sin egen förmåga att använda engelska.

Efter genomgången kurs skall eleven

förstå talad engelska i vardagssituationer

kunna använda vanligt förekommande fraser

kunna delta i samtal

kunna använda språket muntligt för att berätta om och beskriva företeelser inom egna intresse- och kompetensområden

kunna läsa och förstå enklare texter inom egna intresse- och kompetensområden

ha kännedom om engelskspråkiga länders levnadssätt, kulturer och samhällsförhållanden

kunna använda ordbok och andra hjälpmedel

ha en viss förmåga att planera, genomföra och utvärdera sin egen språkinläring.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven arbetar enskilt och med andra, tar visst ansvar för sin inläring och gör, trots viss osäkerhet, framsteg. Eleven förstår i allmänhet huvuddragen i engelska som talas i inte alltför högt tempo i vardagliga situationer eller inom kända ämnesområden. Eleven deltar aktivt och blir trots formella brister förstådd i samtal kring vardagliga eller välbekanta ämnen. Då språkförmågan inte räcker till använder eleven i viss utsträckning andra enklare strategier för att göra sig förstådd.

Eleven läser och förstår mycket enkla och korta texter samt tolkar vissa enkla skyltar och signalord.

Eleven använder med handledning ordbok, uppslagsbok och andra hjälpmedel.

Eleven har någon kännedom om engelskspråkiga länders samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt.

Eleven planerar, genomför och utvärderar med handledning sitt eget arbete.

Kommentarer

Engelskundervisningens viktigaste uppgift är att ge eleverna mod och vilja att använda sina språkkunskaper även om de är begränsade. Den språkliga kompetensen byggs upp genom att språket används för att ta emot och förmedla information. Det väsentliga är alltså innehållet i budskapet.

Svenska språket är starkt influerat av engelska ord och uttryck, t.ex. inom idrott och data. Genom massmedia exponeras vi dagligen för engelska i TV-program och musiktexter. Det är viktigt att eleverna får en vana att aktivt lyssna till och uppfatta talad och skriven engelska.

Inblick i förhållanden i engelskspråkiga länder av t.ex. matvanor, traditioner, kultur och levnadssätt kan ge eleverna större motivation att vilja lära sig engelska. Ett förråd av enkla fraser ger eleverna större säkerhet och därmed större utbyte vid utlandsresor.

ESTETISK VERKSAMHET

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Undervisningen skall syfta till att utveckla elevernas förmåga, kreativitet och lust att använda estetiska uttrycksmedel för att uttrycka tankar, känslor och handlingar. Den skall också bidra till att väcka intresset för de professionella konstnärernas arbete och för kulturen i samhället, liksom för egen estetisk verksamhet.

Karaktär och struktur

Centrala begrepp för ämnet är skapande verksamhet, upplevelse och reflektion. Estetisk verksamhet kan anordnas med inriktning mot något av de estetiska områdena; bild, dans, musik, slöjd, formgivning eller teater. Ämnet kan också ha en gränsöverskridande karaktär och blanda olika estetiska uttrycksformer. Eleverna skall kunna få arbeta med såväl traditionella metoder att framställa konstnärliga produkter som med moderna elektroniska medier.

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall utveckla känsla för estetiska värden och utveckla sin förmåga att hämta stimulans ur skapande verksamhet och kulturella upplevelser. Kursen skall ge eleverna praktisk erfarenhet av ett eller flera konstnärliga uttrycksmedel.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda något eller några estetiska uttrycksmedel för att gestalta en idé

förstå värdet av kulturella upplevelser

kunna reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel för att gestalta en idé, men behöver handledning för att nå resultat. Eleven har vana att hämta stimulans ur kulturella upplevelser. Eleven kan med handledning reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

Kommentar

Skapande begåvning finns hos alla människor. I särskolan är det särskilt viktigt att stimulera eleverna att uttrycka sig konstnärligt.

Estetiskt verksamhet ger eleverna möjlighet att pröva olika tekniker för konstnärligt skapande. Det är viktigt att eleverna kan välja teknik så att eventuella motoriska svårigheter inte blir ett hinder för skaparglädjen.

Den estetiska verksamheten ger också möjligheter till kulturella upplevelser av t.ex. drama, dans, musik, bild och poesi. Även om hemortens kulturutbud i viss mån är styrande, är det viktigt att eleverna får en så bred erfarenhet som möjligt.

IDROTT OCH HÄLSA

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Ämnet Idrott och hälsa har ett brett hälsoperspektiv. Eleverna skall få en ökad kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur man genom goda matvanor, regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan förbättra sitt fysiska och psykiska välbefinnande. Genom egna upplevelser och erfarenheter skall eleverna utveckla en lust och vilja till fysisk aktivitet.

Undervisningen skall leda till att eleverna hittar olika sätt att bedriva en individuellt anpassad fysisk träning och utveckla och stärka den egna hälsan såväl under skoltiden som senare i fortsatta studier och arbetsliv.

Undervisningen syftar till att eleverna skall bli mer hälso- och miljömedvetna och få större förutsättningar att ta aktiv del i arbetet med hälsofrågor i arbetslivet och samhället i stort.

Karaktär och struktur

Hälsa är en helhet som innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och som kan leda till högre livskvalitet. Idrottsutövning påverkar välbefinnandet genom att träna och utveckla kroppen.

Genom undervisningen skall eleverna bli medvetna om den egna livsstilens betydelse för hälsa och miljö samt utveckla en ökad kroppsmedvetenhet och en positiv självbild. Eleverna skall få fördjupade kunskaper om kost, motion och ergonomi samt om drogers och dopingpreparats skadliga inverkan.

Kursen skall ge möjligheter till friluftsliv och positiva naturupplevelser och härigenom bidra till att eleverna utvecklar en ekologisk grundsyn och en vilja att ta ett större ansvar för vår gemensamma miljö.

Undervisningen skall ta hänsyn till elevernas skilda förutsättningar och beakta såväl skillnader mellan kön som mellan individer.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna glädje och stimulans i skilda fysiska aktiviteter som anknyter till erfarenheter och intressen. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över metoder som främjar deras intresse för hälsoarbete.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande samt ha utvecklat kunskaper och färdigheter i några självvalda aktiviteter

känna till några faktorer som påverkar människors hälsa

ha kännedom om matens betydelse ur ett näringsfysiologiskt och socialt perspektiv

kunna diskutera olika arbetsmiljöer och arbetssituationer samt ge förslag på ergonomisk anpassning

ha kunskaper om och färdigheter i olika former av friluftsliv och ha utvecklat sin förmåga att uppleva naturens skiftningar

ha grundläggande kunskaper i livräddning och första hjälpen

kunna delta i lagspel samt

ha utvecklat sin förmåga till interaktion

ha utvecklat sin förmåga att utföra rörelser till musik samt

kunna utöva någon sällskapsdans

vara medveten om vikten av regelbunden fysisk träning samt

kunna genomföra ett personligt anpassat program

kunna tillämpa någon metod för avslappning.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har kännedom om faktorer som påverkar människors hälsa och välbefinnande samt deltar regelbundet i någon självvald fysisk aktivitet.

Eleven har utvecklat sin förmåga att delta i friluftsliv, lagspel och dans samt tillämpar med handledning någon metod för spänningsreglering.

Eleven har viss orientering om olika arbetsmiljöer och om betydelsen av ergonomisk anpassning. Eleven kan med handledning medverka vid första hjälpen.

Kommentar

Genom upplevelser, erfarenheter och reflektioner kan ämnet idrott och hälsa utveckla elevernas hälso- och miljömedvetenhet så att de motiveras att ta ansvar för sin egen hälsa och fysiska träning. Detta ansvar kräver i sin tur god medvetenhet om den egna kroppens kapacitet och begränsningar.

Fritiden har mycket stor betydelse för människors bedömning av samhällets kvalitet och för den egna livskvaliteten. Både genom samordning med och samverkan mellan andra ämnen får eleverna ytterligare erfarenheter av sammanhang som hjälper dem att utveckla en aktiv fritid som vuxna. Ett ökat intresse för fysisk aktivitet även på fritiden kan i sin tur leda till en ökad social gemenskap.

En del ungdomar har motoriska och perceptuella svårigheter som till viss del kan förklara den motvilja de har gentemot fysisk träning.

Undervisningen i idrott och hälsa inriktas på att fortsätta den träning av motorik och perception som påbörjats tidigare.

MATEMATIK

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49
SKOLFS 1995: 19

Kursplan

Syfte

Matematik är ett nödvändigt verktyg såväl för andra ämnen inom den gymnasiala utbildningen som för ett flertal ämnesområden inom eftergymnasiala studier.

Matematikundervisningen syftar till att ge eleverna tilltro till det egna tänkandet samt till den egna förmågan att lära sig matematik och använda matematik i olika situationer. Undervisningen skall utveckla elevernas nyfikenhet, öppenhet, analytiska förmåga, kreativitet och ihärdighet vid matematisk problemlösning samt förmåga att generalisera, abstrahera och estetiskt fullända lösningar och resultat.

Undervisningen skall sträva efter att eleverna skall få uppleva tillfredsställelsen i att behärska matematiska begrepp och metoder, i att upptäcka mönster och samband och i att lösa problem samt lära sig använda och inse värdet av matematikens symboler och uttryckssätt. Väsentligt är att eleverna lär sig förstå och föra matematiska resonemang, skapa och använda matematiska modeller och kritiskt granska deras förutsättningar, möjligheter och begränsningar samt lär sig redovisa sina tankegångar muntligt och skriftligt.

Eleverna skall få förståelse för att matematiken har sitt historiska ursprung i många äldre kulturer och få inblickar i hur matematiken utvecklats och fortfarande utvecklas samt lära sig att med förtrogenhet och omdöme använda sig av miniräknare och datorer som matematiska verktyg.

Karaktär och struktur

Matematik är ett sätt att undersöka och strukturera teoretiska och praktiska problem. Den är också ett sätt att tänka med inslag av både intuition och logik. Ämnet matematik handlar om att kunna formulera hypoteser, undersöka dem och dra slutsatser samt att kunna övertyga andra om giltigheten i ett resonemang. I den matematiska bevisföringen preciseras några få egenskaper som är intuitivt naturliga och utifrån dessa härleds sedan andra egenskaper och samband.

Matematik är också ett språk som genom sina symboler gör det möjligt att kort och precist uttrycka och logiskt bearbeta komplicerade idéer och påståenden.

Tillgången till nya tekniska hjälpmedel förändrar delvis matematikens innehåll och metoder. Många rutinoperationer, främst av numerisk och grafisk karaktär, kan nu utföras av miniräknare och datorer. Inriktning mot förståelse, analys av hela lösningsprocedurer och kritisk granskning av resultat samt förmåga att dra slutsatser blir viktigare än isolerad färdighets träning.

I en kreativ matematisk problemlösningsprocess berikar olika metoder varandra. Inom matematikämnet utnyttjas algebraiska, numeriska och gra-

fiska metoder – de senare både utan och med hjälp av miniräknare och datorer.

Problemlösning, användning av matematiska modeller, kommunikation och matematikens idéhistoria är fyra viktiga aspekter av ämnet matematik som skall belysas i undervisningen.

Ämnet matematik i gymnasial utbildning behandlar följande kunskapsområden: aritmetik, geometri, trigonometri, sannolikhetslära, statistik, algebra, funktionslära, differential- och integralkalkyl. Vissa delar ingår redan i matematikkurserna på grundskolenivå och fördjupas sedan i de gymnasiala kurserna. Andra delar kräver sådana förkunskaper att de kan behandlas först inom senare gymnasiala kurser.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna sådana matematiska kunskaper som behövs för att tolka information, utföra beräkningar och lösa problem i vardagsliv och arbetsliv. Kursen skall ge eleverna möjlighet att arbeta med matematik på ett undersökande sätt och ge tilltro till den egna förmågan att lösa matematiska problem.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna utföra grundläggande räkneoperationer med reella tal

kunna välja lämplig beräkningsmetod och lämpligt hjälpmedel vid numerisk räkning

kunna välja lämplig enhet vid problemlösning samt kunna bedöma resultatets rimlighet

känna till begreppen förhållande, procent och promille

känna igen och benämna olika geometriska figurer

kunna bestämma omkrets, area och volym för tillämpning i vardagliga situationer

förstå tidsangivelser och kunna beräkna tidsåtgång

kunna avläsa skalor

kunna tolka data i tabeller och diagram

kunna kritiskt granska data från olika källor samt vara medveten om missbruk av statistik.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar enskilt och med andra, har viss tilltro till sin förmåga och gör, trots viss osäkerhet, framsteg. Eleven behandlar med visst stöd enkla och vanliga problemställningar och blir successivt självständig. Eleven utför nödvändiga beräkningar, väljer beräkningsmetod och använder lämpliga hjälpmedel.

Eleven har kännedom om vad grundenheterna mäter, väljer med stöd lämplig enhet vid problemlösning och bedömer resultatets rimlighet, i enkla praktiska situationer.

Eleven känner igen och benämner vissa matematiska begrepp och symboler och tillämpar för eleven viktiga matematiska lagar i enkla vanliga situationer.

Eleven har god insikt i tidsangivelser och har någon inblick i tidsåtgång.

Eleven anger avläsningspunkten på en skala som mäter t.ex. temperatur, volym, vikt, längd och tid. Eleven identifierar med handledning data i enkla tabeller och diagram samt vågar göra egna rimlighetsbedömningar.

Kommentar

I ämnet matematik ligger tonvikten på förståelse. Tack vare tekniska hjälpmedel kan kraven på färdighetsträning minska och mer vikt läggas vid utveckling av begreppsförståelse och problemlösningsförmåga. Därför blir vana att använda datorer, miniräknare och andra hjälpmedel för färdighetsträning och vid beräkningar väsentlig. Viktigt blir också att eleverna vänjer sig vid att göra överslagsberäkningar samt bedöma rimligheten av ett resultat.

Människor har olika strategier för att lösa matematiska problem. Hellre än att anlita beprövade metoder bör undervisningen stödja elevernas kreativa förmåga.

I massmedia förekommer ofta statistiska undersökningar och slutledningar. Alla elever behöver ha kännedom om hur man tolkar och värderar tillförlitligheten av sådan information. Många ämnen i skolan erbjuder eleverna naturliga tillfällen att använda sina matematiska kunskaper, men det är framför allt viktigt att välja tillämpningar från det aktuella programmet.

NATURKUNSKAP

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Det moderna samhället är i hög grad baserat på naturvetenskap och teknik. Alla de frågor som bygger på kunskap i naturvetenskap kan dock inte överlåtas till specialister. För att medborgarna på saklig grund skall kunna ta ställning till dessa frågor och därmed ha inflytande över samhällets utformning krävs att alla har en naturvetenskaplig kompetens. Särskilt miljöfrågorna – ofta komplexa och mångfasetterade – ställer krav på brett naturvetenskapligt kunnande.

Syftet med den gymnasiala utbildningen i ämnet naturkunskap är att eleverna skall fördjupa och bredda sina kunskaper och kunna studera mer komplexa samband. Ämnet skall också ge generella insikter i hur kunskaper i naturvetenskap skapas, bearbetas, förmedlas och värderas.

Eleverna skall också få möjlighet att fördjupa sina kunskaper om naturvetenskapliga samband och fenomen och därmed förstå att naturvetenskapliga beskrivningar och förklaringar bygger på ett modelltänkande.

En strävan i undervisningen skall också vara att eleverna genom egna experiment och undersökningar får insikt i naturvetenskapligt arbetssätt och därmed kan förstå hur människans världsbild har förändrats genom växelverkan mellan empiri och teori.

Genom undervisningen i ämnet naturkunskap skall eleverna utveckla sin förmåga att på naturvetenskaplig grund ta ställning till den egna livsföringen och till miljö- och resursfrågor.

Karaktär och struktur

Naturkunskap är ett tvärvetenskapligt ämne där naturvetenskapliga frågeställningar kan studeras ur flera perspektiv. Strukturen är inte entydigt given men ämnet handlar ytterst om materia, energi och liv, dvs. att förklara den fysiska omvärlden.

Stor vikt skall läggas vid olika samhällstillämpningar.

Undervisningen i naturkunskap skall utformas så, att elevernas intresse för och vetgirighet inom det naturvetenskapliga området ökar och att eleverna utvecklar sin förmåga att söka och tillgodogöra sig naturvetenskaplig information.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna de kunskaper som krävs för att förstå och ta ställning till miljöfrågor och till energi- och resursfrågor. Kursen skall ge eleverna förståelse för varje individs betydelse i ekosystemet. Kursen skall ge eleverna möjlighet att umgås med djur och natur. Observationer, experiment och fältstudier skall utgöra en bas för kunskapsinhämtandet.

Efter genomgången kurs skall eleven

uppträda på ett miljömedvetet sätt

känna till hur man experimentellt undersöker olika fenomen i naturen

känna till ekosystems strukturer och dynamik samt inse följderna av störningar som kan drabba ekosystem

kunna ge exempel på naturliga kretslopp och hur människans agerande kan påverka dem

känna till både naturliga och av människan skapade energiflöden

känna till hur vi kan påverka miljön, speciellt inom den egna yrkesverksamheten

känna till lokala och globala miljöproblem samt kunna diskutera åtgärder för att lösa uppkomna problem

känna till människokroppens biologiska funktioner

ha fördjupat sina kunskaper i praktisk växtodling

ha fördjupat sina kunskaper i djurs behov av omvårdnad samt ha deltagit i skötseln av något djur.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar experimentellt och beskriver resultatet av en väl definierad uppgift. Eleven känner till något om olika företeelser i naturen, hur de är beroende av varandra och hur de påverkas av människan. Eleven känner till några av människokroppens biologiska funktioner. Eleven har erfarenhet av växtodling och skötsel av något djur.

Eleven hämtar stimulans ur naturupplevelser och har fördjupat sin förståelse att uppträda på ett miljömedvetet sätt.

Kommentar

Ekologi och miljöfrågor betonas i ämnet naturkunskap. Viktigt är att få eleverna att inse att det personliga agerandet i vardagslivet påverkar miljön. Eleverna får genom undervisningen i naturkunskap möjlighet att bli medvetna om att det finns miljövänliga produkter och åtgärder för energibesparing. Inom vissa program skall eleverna även kunna hantera miljöfarliga ämnen som används i branschen. Rika möjligheter finns här till samarbete med yrkesämnen och med arbetslivet. Då kan t.ex. personal som arbetar på miljö- och hälsoskyddskontor eller sopstationer vara en resurs.

Genom praktiska naturstudier kan eleverna få insikt i hur känsligt ett ekosystem är. Naturupplevelser påverkar alla människor positivt och alla människor har tillgång till någon form av natur. Det gäller för skolan att hjälpa eleverna att hitta just den typ av natur som eleverna uppskattar, allt från skog, hav och park till krukväxter.

Att delta i skötseln av djur kan ge eleverna fördjupade biologiska kunskaper och tränar förmågan att ta ansvar. Ett speciellt djurintresse kan ge sociala kontakter på fritiden genom medlemskap i någon förening eller klubb, t.ex. akvariefiskförening, fältbiologerna eller ridklubb.

RELIGIONSKUNSKAP

SKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994:49

Kursplan

Syfte

Syftet med undervisningen i religionskunskap är att eleverna skall möta religioner och livsåskådningar utifrån olika infallsvinklar. Eleverna skall få vidga och fördjupa sin erfarenhets- och begreppsvärld och stimuleras att reflektera över religiösa, etiska och moraliska frågor och över vad det innebär att ta ansvar som medmänniska och samhällsmedlem.

Undervisningen skall fördjupa elevernas kunskaper om kristendomen och övriga religioner och livsåskådningar. Genom möten med människor från olika traditioner, kulturer och religiösa seder skall eleverna fördjupa sin inlevelse i, förståelse och respekt för andra människor. På så sätt främjas tolerans. Eleverna får härigenom en beredskap för att motverka att människor utsätts för förtryck för sin religions eller livsåskådnings skull.

Undervisningen i religionskunskap skall bidra till att eleverna mer och mer upptäcker det meningsfulla och intressanta i att studera religion, livsåskådning och etik. Eleverna skall öppet få diskutera tros- och livsåskådningsfrågor och stimuleras till egna reflektioner och ställningstaganden i livsåskådningsfrågor.

Karaktär och struktur

Att arbeta med frågor om livets mening och att bilda sig en egen uppfattning är led i människans strävan att utveckla en egen identitet. Detta kräver dels kunskaper om innehåll och funktion i olika religioner och livsåskådningar, dels kunskaper om hur den egna inställningen till religion och livsåskådning byggs upp. Därför har studierna i religionskunskap både en innehållslig och en existentiell sida, som inte får skiljas från varandra.

Människan behöver mönster med vars hjälp hon kan tolka tillvaron och finna mening och innehåll i den. Sådana mönster och tolkningar kommer till uttryck i religioner och livsåskådningar av olika slag som tar ställning till frågor om gudstro, verklighetsuppfattning och människosyn. Det är den innehållsliga sidan av livsåskådningsbildningen.

Att utveckla en livsåskådning är en process som pågår hela livet. Det handlar om hur man söker, prövar, värderar, tar ställning och omvärderar. Denna process pågår, mer eller mindre medvetet, hos alla människor, i alla tider och i alla åldrar. Det är livsåskådningsbildningens existentiella sida. Kunskap om hur denna process fungerar är därför en naturlig del av utbildningen i skolan. Eleverna skall få möjlighet att utveckla och fördjupa sina kunskaper och reflektioner om religiösa, etiska och existentiella problemställningar som grund för ett eget ställningstagande.

På gymnasial nivå innefattar det innehållsliga perspektivet ett studium av religioner och livsåskådningar utifrån t.ex. historiska, institutionella, kulturella, religiösa och etiska perspektiv. Eleverna skall fördjupa sina kunskaper om kristen tro och kristna värderingar för att förstå kristendomens betydelse för kultur, etik och samhällsutveckling i Sverige förr och nu.

Mötet mellan olika religioner och livsåskådningar är också en viktig dimension i undervisningen i religionskunskap. Genom detta möte erhåller eleverna kunskaper som möjliggör fördjupad analys av olika religioners och livsåskådningars trosinnehåll, värderingar och uttrycksformer utifrån ett innehållsligt och ett existentiellt perspektiv.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna ökade kunskaper om och förståelse för de olika religionernas och livsåskådningarnas tolkning av liv och omvärld. Kursen skall erbjuda eleverna möjlighet att studera olika frågeställningar i ett historiskt och ett nutida perspektiv. Kursen skall ge eleverna möjlighet att väga olika handlingsalternativ mot varandra och ge övning i att ta ställning, samt möjlighet att reflektera över existentiella och etiska frågor. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över sin egen livsåskådning, samt öka sin självsikt och lägga grunden till ett realistiskt självförtroende.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna förstå innebörden av demokratins grundläggande värden samt ha börjat bearbeta sin personliga inställning till dessa

känna till kristendomens liksom andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar, värderingar, traditioner och uttrycksformer

visa förståelse för hur människors religioner och livsåskådningar kan ta sig uttryck i deras sätt att tänka och handla

kunna reflektera över och diskutera kring existentiella frågor och med respekt för andra människors uppfattning kunna motivera en egen ståndpunkt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är aktiv i enkla och vanliga diskussioner kring existentiella frågor inom tro, etik och livsåskådning.

Eleven kan med handledning skilja mellan kristendomens och andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar och uttryckssätt. Eleven uttrycker viss tolerans gentemot andra synsätt.

Eleven motiverar med stöd egna ställningstaganden i vissa för eleven viktiga frågor. Eleven har viss inblick i hur de egna värderingarna kan påverka samhället.

Kommentar

Kunskap om olika trosuppfattningar och livsåskådningar är grunden för att eleverna skall kunna förstå och respektera andra människors tro. Det kan också vara en utgångspunkt för att skaffa sig en egen livsåskådning.

Ett historiskt perspektiv kan stärka förståelsen för religion och livsåskåd-

ning. När man t.ex. behandlar judiska traditioner kan det vara lämpligt att ta upp det judiska folkets historia. I samband med allmänna val kan demokratis uppkomst och utveckling behandlas.

Undervisningen i religionskunskapen ger tillfälle att arbeta med frågor om livets mening. Där kan man utgå från elevernas egna tankar och funderingar över sin existens. Det är viktigt att i undervisningen ta till vara den resurs varje individ representerar.

Människors situation i samhället är beroende av samhällets etiska normer. Därför är det särskilt viktigt att föra diskussioner om människovärde, solidaritet, moral och etik.

SAMHÄLLSKUNSKAP

SKOLFS 1994:21
SKOLFS 1994: 49

Kursplan

Syfte

Studierna i samhällskunskap i gymnasial utbildning skall fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor, ge eleverna ökade förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet och ge dem beredskap att hantera förändringar i samhället.

Undervisningen i samhällskunskap skall utveckla elevernas färdigheter att inhämta, sammanställa och bearbeta kunskaper om samhället. Dessutom skall undervisningen utveckla elevernas förmåga att göra bedömningar, uttrycka ståndpunkter och förmåga att på olika sätt presentera resultatet. Ämnet skall vidare bidra till att eleverna utvecklar en egen samhällsuppfattning och ge en god grund för fortsatta studier.

Undervisningen syftar till att ge eleverna sådana kunskaper att de kan skilja på fakta och värderingar även i komplicerade samhällsfrågor, förstå bakgrunden till dessa värderingar och hur de uppstått samt göra egna ställningstaganden.

Studierna bör ge eleverna möjlighet att sätta in utvecklingen av det svenska samhället i ett globalt perspektiv, både i nutid och i historisk belysning.

Karaktär och struktur

Undervisningen i samhällskunskap skall på ett systematiskt sätt stödja och utveckla elevernas förmåga att bearbeta och analysera viktiga samhällsförhållanden och samhällsfrågor. För att eleverna skall kunna göra en sådan analys och ta ställning till den kommande utvecklingen krävs kunskaper om den historiska utvecklingen. Undervisningen skall därför bidra till att eleverna tillägnar sig ett historiskt perspektiv och förstår det förflutnas betydelse för nuet. Viktigt är insikter om samspelet mellan samhälle och natur i ett utvecklingsperspektiv.

Ämnet samhällskunskap spänner över stora kunskapsområden. Sådana kunskapsområden är

demokratins innehåll och uttryckssätt

samhällets organisation utifrån politiska, sociala, ekonomiska, kulturella, religiösa och rumsliga aspekter

individens och gruppernas skilda livsvillkor

arbetsliv och sociala förhållanden

frågor kring kulturarv, identitet, kulturmöten och kulturkonflikter

internationella förhållanden, internationell utveckling, samlevnad och konflikt

samspelet mellan samhälle och natur och därmed sammanhängande överlevnadsfrågor.

Dessa kunskapsområden rymmer många samhällsfrågor, som kan bilda utgångspunkt för studier och analys. En och samma samhällsfråga berör ofta flera av dessa kunskapsområden. Jämförelsen mellan svenska och utländska förhållanden är en viktig del av ämnet. Studierna skall utveckla elevernas förmåga att förstå alltmer av internationella relationer – ur ekonomiska, sociala, politiska och kulturella aspekter – och orsaker till internationella konflikter, innebörd och effekter av fredssträvanden, internationell samverkan på olika områden samt säkerhetspolitiska och folkrättsliga frågeställningar. Undervisningen i samhällskunskap skall sätta in samhällsfrågorna i ett såväl globalt som nationellt och regionalt/lokalt sammanhang och samtidigt belysa sociala frågor på grupp- och individnivå.

Vid bearbetning och analys av samhällsfrågor är det viktigt att framhäva att olika utgångspunkter, perspektiv och ideologier ger skilda sätt att se på samhället och samhällsutvecklingen. Val av perspektiv och urval av fakta präglas alltid av värderingar. Undervisningen skall ge goda kunskaper om dessa värderingar, deras historiska ursprung såväl som samtida uttryck. Eleverna skall bli medvetna om sina egna och andras värderingar och deras konsekvenser.

I det moderna samhället kommer information om olika företeelser ofta från olika källor och genom många olika medier. Att sovra och värdera budskap utifrån kunskap om källornas art och de olika mediernas begränsningar är en viktig del i analysen. Det är väsentligt att i samhällskunskap ha ett pluralistiskt betraktelsesätt, vilket innebär att eleverna skall se samhällsfrågorna utifrån olika perspektiv.

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna möjlighet att fördjupa och praktisera sina kunskaper, utifrån studier av skilda samhällsfrågor som anknyter till egna erfarenheter, behov och intressen. Kursen skall ge eleverna möjlighet att reflektera över, analysera och även presentera några samhällsfrågor för bättre förståelse av den komplexa verklighet vi lever i. Kursen skall bidra till att eleverna får förtrogenhet med ett demokratiskt arbetssätt och med någon samhällsfråga som är särskilt inriktad mot det program eleverna valt.

Efter genomgången kurs skall eleven

utveckla kunskaper om sambandet mellan individ och samhälle

ha kunskap om att människor har olika synsätt på samhällsfrågor

ha kännedom om hur olika värderingar och idéer styr människors handlande och hur dessa värderingar och idéer har uppstått

ha kunskap om hur det svenska samhället har utvecklats, i synnerhet under det senaste århundradet

ha kännedom om olika samhällsstrukturer och hur dessa vuxit fram

vara väl förtrogen med sitt närsamhälle

ha utvecklat sin förmåga att använda olika kommunikationsmedel

vara orienterad i aktuella frågor genom att kunna använda information från olika nyhetsmedia

förstå vad som påverkar den egna livssituationen och utveckla förmåga till inlevelse i andra människors situation.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har någon kännedom om det svenska samhället och olika samhällsstrukturer bl.a. sett ur ett historiskt perspektiv. I studiet av skilda samhällsfrågor har eleven tillägnat sig demokratiska värderingar och förståelse för sambandet mellan individ och samhälle.

Eleven har även kännedom om sambandet mellan värderingar och människors handlanden.

Eleven har viss vana att informera sig i aktuella frågor, framför allt frågor rörande det egna vardagslivet. Eleven är aktiv och rörlig i sitt närsamhälle inom sådana områden som främjar kontakt med andra människor och eleven påverkar den egna livssituationen i vardagliga kända situationer.

Kommentar

Undervisningen i samhällskunskap ger kunskap om hur vårt samhälle ser ut och fungerar och förståelse för att samhället ständigt förändras. Eleverna ges tillfälle att bli medvetna om att samhället bebos av människor som många gånger har olika synsätt på samhällsfrågor.

Dagens samhälle är mångkulturellt. Det ställer ökade krav på förståelse för och hänsynstagande till oliktänkande medmänniskor. Att förhindra främlingsfientlighet måste ses som en viktig uppgift för skolan. Kunskap om andra kulturer kan därför ingå såväl i ämnet samhällskunskap som i ämnet religionskunskap.

Att kunna kommunicera blir allt viktigare i vårt samhälle. I dagens tekniska samhälle är det nödvändigt att kunna sända och ta emot meddelande t.ex. via telefon, telefonsvarare, fax, telegram och dator. Eleverna bör också ges tillfälle att bli förtrogna med de fysiska transportmedel som de har behov av i sitt dagliga liv.

Undervisningen i samhällskunskap ger goda möjligheter att ta upp och lära eleverna diskutera arbetslivsfrågor som är relevanta för det aktuella programmet.

SVENSKASKOLFS 1994: 21
SKOLFS 1994: 49**Kursplan****Syfte**

Det övergripande syftet med undervisningen i svenska i gymnasial utbildning är att eleverna skall öka sin förmåga att tala, läsa och skriva svenska och att de skall öka sina kunskaper om litteraturen. De skall utveckla sin förmåga att använda språket för att främja sin personliga utveckling och på så sätt skaffa sig nödvändig beredskap för livslångt lärande, yrkesverksamhet och samhällsliv.

Strävan i undervisningen skall vara att göra eleverna medvetna om att språket öppnar nya perspektiv och gör världen mer begriplig. Med språkets hjälp föds och skapas insikt om världen och kulturarvet. Språket ger människan möjlighet att skapa och uttrycka den egna identiteten i relation till omvärlden. Språket ger oss möjligheter att växa och mogna.

Skolan och särskilt undervisningen i svenska har ett ansvar för att hjälpa alla elever med deras språkutveckling och därmed deras förmåga att tänka och lära. Därvid måste undervisningen utgå från elevens egna förutsättningar och erfarenheter. Språket skall fungera som ett nödvändigt redskap för kommunikation och för studier. Det måste ständigt utforskas och erövrats av var och en på sitt sätt, efter sina behov och sin förmåga under hela livet.

Undervisningen i svenska skall sträva efter att eleverna utvecklar lust och förmåga att läsa skönlitteratur från olika tider och kulturer, så att de blir förtrogna med olika författarskap och genrer och stimuleras till att söka sig till skönlitteraturen som en källa till kunskap och glädje. Skönlitteraturen skall bidra till att göra eleverna förtrogna med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden. Den skall utveckla deras förmåga att sätta in sig själva i ett kulturellt och historiskt sammanhang. På så sätt skall eleverna få möjlighet att fördjupa såväl sin förståelse för människor från andra kulturer och andra levnadsförhållanden som sin förmåga att reflektera över och förstå förändringar i kultur och samhälle.

Karaktär och struktur

Det svenska språket som det talas, läses och skrivs är det centrala i undervisningen i svenska. Eleverna skall i svenskundervisningen utveckla, bredda och fördjupa sin läs- och skrivförmåga, sin förmåga att tala och samtala samt förmågan att lyssna och uppfatta.

Elever med bristande kunskaper i svenska måste lära sig språket under andra betingelser än vad som gäller för elever som behärskar svenska väl. Dessa elever skall få en undervisning i ämnet som är anpassad till deras behov.

För hörselskadade och döva gäller särskilda förutsättningar.

Språk och litteratur är ämnets huvudsakliga innehåll.

Varje elev skall i sina svenskstudier aktivt arbeta med att tillgodogöra sig

och skapa texter. Med texter avses allt från skönlitteratur, saklitteratur och elevernas egna texter, till litterära uttryck förmedlade via etermedier, dagspress, teater, film m.m. Arbetet skall bidra till elevens språkutveckling och till att utveckla förmågan att tolka, reflektera över och kritiskt granska olika typer av text.

För att främja inläringen behöver eleverna få kunskap om de teorier och fakta som finns om läs- och skrivinläring, talekonsten och konsten att lyssna. Likaså bör de få pröva på olika konstnärliga och estetiska uttryck inom ämnets ram.

Ämnets olika delar skall vävas samman till en helhet och tillsammans utveckla ett fördjupat språkmedvetande hos eleverna. De skall få större förtrogenhet med, förståelse av och kunskap om litteratur. I undervisningen integreras språkliga aspekter med litterära och språkteoretiska. Att läsa, skriva, tala, och lyssna blir meningsfullt när eleverna får svar på frågor om sig själva och sina relationer till andra, till historien, till nutiden eller till framtiden.

Mål

Målet för kursen är att ge sådana kunskaper i tal och skrift att eleverna kan använda språket för begreppsbildning, tänkande, lärande, kommunikation och egen personlig utveckling. Kursen skall ge eleverna möjligheter att läsa, samtala och skriva om litteratur. Kursen skall öka elevernas förmåga att använda språket och litteraturen i situationer som förbereder för arbetsliv, självständigt boende och aktiv fritid. Kursen skall ge eleverna tilltro till sin förmåga att använda språket.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna finna och uppskatta litteratur som ger läsglädje samt kunna förmedla sina upplevelser

kunna förmedla iakttagelser, kunskaper, erfarenheter och åsikter

kunna använda språket och tillämpa grundläggande regler

kunna använda skrivandet som ett medel för tänkande, lärande och kommunikation

kunna använda datorer och andra elektroniska medier för språklig produktion och kommunikation samt för kunskapsinhämtande

kunna följa en arbetsbeskrivning samt förstå och använda den valda studieinriktningens fackspråk

kunna uppmärksamma och tillgodogöra sig olika slag av information

kunna samtala om bilder och texter i olika medier och kritiskt granska deras innehåll och budskap

kunna delta i samtal och diskussioner, framföra egna argument och lyssna till andras.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar aktivt, gör framsteg i sin språkutveckling och visar tilltro till sin förmåga att kommunicera.

Eleven uttrycker åsikter, erfarenheter, iakttagelser och kunskaper, deltar i samtal och diskussioner samt tillämpar hjälpligt regler för språkets bruk och byggnad.

Eleven uppmärksammar viss information och kan med handledning göra jämförelser och iakttagelser vad gäller innehåll och budskap. Eleven använder skrivandet för inläring och enkel kommunikation samt kan skriva sin namnteckning. För språklig kommunikation och kunskapsinhämtande använder eleven med handledning ordbehandlingsprogram och elektroniska medier.

Eleven finner och tillgodogör sig litteratur i någon form.

Eleven följer en enkel skriftlig arbetsbeskrivning samt känner till de vanligaste fackuttrycken inom vald studieinriktning.

Kommentar

Språkutveckling pågår ständigt och i alla sammanhang och är därför en angelägenhet för alla som arbetar i skolan, men huvudansvaret för elevernas språkutveckling och allsidiga språkträning ligger på läraren i svenska. Samverkan och samplanering bör ske så långt det är möjligt. Varje ämne erbjuder eleverna naturliga tillfällen att fördjupa och befästa sina språkkunskaper och att använda språket såväl i tal som skrift t.ex. genom att återge en text, redovisa en arbetsuppgift, söka fakta eller formulera tankar och känslor. Detta ger också det naturliga sammanhang där eleverna kan tillägna sig det valda programmens fackuttryck och fackspråk.

I ämnet svenska bör upplevelsen av litteratur ha en central roll. Litteraturupplevelser kan ske på flera sätt t. ex. genom egen läsning, genom att lyssna till högläsning eller talböcker eller att se film eller video. Eleverna behöver hjälp att hitta litteratur som är språkligt tillgänglig och som stimulerar elevernas egna intressen. Upplevelse av litteratur kan ge eleverna möjligheter att få självinsikt genom att känna igen och identifiera, men också till nya upplevelser och erfarenheter. Med hjälp av litteraturen kan eleverna utveckla en förståelse för andra människor och deras livsvillkor, men framför allt kan litteraturen berika deras egen fritid.

Tekniska hjälpmedel som datorer gynnar elevernas språkutveckling, språkträning och språkliga skapande.

